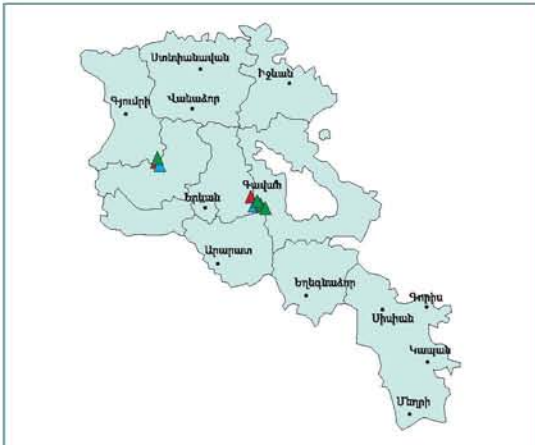

115. *Draba araratica* Rupr. — Ճարգարուկ արարատի — Крупка араратская

EN B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)

© skalnicky.unas.cz

Կարեգործիչ: Վառնագված տեսակ է: Կովկասում հայտնի է միայն Հայաստանում: Տարածման շրջանի մակերեսը 5000 քառ. կմ–ից պակաս է, բնակության շրջանի մակերեսը 500 քառ. կմ–ից պակաս: Տեսակին սպառնում է անհետացում՝ կապված կլիմայի գլոբալ փոփոխության հետ:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված չէր:

CITES–ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում բացակայում է:

Նկարագրություն: Բազմամյա խիտ ճիմեր առաջացնող բույս է: Տերևները՝ ամբողջական, արմատամերձ վարդակալ, խիտ ծածկված երկար պարզ և կարճ եղանակով մազիկներով: Ծաղիկները դեղին: Ծաղկալսկները՝ մերկ, 0,5–1,5 (2) սմ երկարությամբ: Պատիճակները՝ օվալ կամ համարյա կլորավուն, 2,5–4 մմ երկարությամբ: Բները՝ 2–4 սերմերով:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է Արագածի (Արագած լեռնագագար) և Գեղամի (Գեղամա լեռնաշղթա) ֆորքատիկական շրջաններում: EOO՝ 550 քառ. կմ, AOO՝ 20 քառ. կմ, լոկալիտետները՝ 2: Ընդհանուր առմամբ՝ բացի Հայաստանից, ընդգրկում է մաս Հյուսիսարևելյան Անատոլիան:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոգենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է ենթալպյան և ալպյան գոտիներում ծ. մ. 2300–3300 մ բարձրությունների վրա, ժայռոտ տեղերում: Ծաղկում է հուլիս ամսին, պաղարեքում՝ օգոստոսին–սեպտեմբերին:

Սահմանափակող գործոններ: Տարածման և աճելավայրերի սահմանափակություն, կլիմայի գլոբալ փոփոխություն:

Պահպանության միջոցառումներ: Գեղամա լեռնաշղթայի աճելավայրերի մի մասը պահպանվում է «Մեան» ազգային պարկի բուֆերային գոտու սահմանային հատվածում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պոպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Endangered species. In the Caucasus it occurs only in Armenia. The extent of occurrence is less than 5000 km², the area of occupancy is less than 500 km². The species is on the verge of extinction caused by global climate change.

It was not included in the first edition of the Red Data Book of Armenia.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Densely caespitose, cushion shaped perennial plants 8–10 cm. Leaves entire, in basal rosette, shortly densely pubescent. Scapes 2–5 (8)–flowered, 1–3 (5) cm long, glabrous. Flowers yellow. Silicle oval or almost rounded, 2,5–4 mm long, glabrous or pubescent; loculi with 2–4 seeds.

Distribution. In Armenia it grows in Aragats (Aragats Mountain) and Gegham (Gegham mountain range) floristic regions. EOO is 550 km², AOO is 20 km², the number of locations is 2. Besides Armenia the general area of distribution includes North–East Anatolia.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in alpine and sub–alpine belts, at the altitudes of 2300–3300 meters above sea level, on stony places. Flowering in July, fruiting in August–September.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, global climate change.

Conservation actions. Part of the population of Gegham mountain range is situated in the buffer zone of “Sevan” National Park. Necessary: monitoring of the population state.

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA
Аветисян В. Е. Род *Draba*. Флора Армении, 5:

215–226. Ереван.

Կազմող՝ Ն. Խանճյան

Compiler N. Khandjyan

116. *Draba hispida* Willd. — Ճարգարուկ խոզանավոր — Крестовик щетинистый

CRB 1 ab(iii) + 2 ab(iii)

© ՀՀ ԳԱՍ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիում
 © Herbarium of the Institute of Botany of NAS of Armenia

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱՍ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր
 Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA
 Аветисян В. Е. Род *Draba*. Флора Армении, 5: 215–226. Ереван.
 Կազմող՝ Ն. Խանջյան
 Compiler N. Khandjyan

Կարեգործիչ: Կրիտիկական վիճակում գտնվող տեսակ է: Հավաքվել է միայն Արագած լեռնազանգվածում: Տարածման և բնակության շրջանի մակերեսը 10 քառ. կմ–ից պակաս է: Տեսակին սպառնում է անհետացում՝ կապված կլիմայի փոփոխության հետ:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված չէր:

CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում բացակայում է:

Նկարագրություն: Ցածրահասակ բույսեր՝ փուլը ճիմերով: Ծաղկալարները՝ անտեր 2,5–15 (25) սմ բարձրությամբ: Տերևները՝ հակաձված, 1–3 (7) խաչոր առամիկներով, հիմքում ձգված կորուճով: Ծաղիկները՝ քառաթիպ, պսակաբերքերը՝ դեղին: Պատիճակները՝ 6–13 մմ երկարության, մերկ:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է Արագածի ֆլորիստիկական շրջանում (լեռնազանգված Արագած): АОО՝ 4 քառ. կմ, լուկալիտերը՝ 1: Ընդհանուր առմամբ, բացի Հայաստանից, ընդգրկում է Մեծ Կովկասը, Արևմտյան, Կենտրոնական, Արևելյան, Հարավ–արևելյան Անդրկովկասը, Հյուսիսարևելյան Անատոլիան:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է ալպյան գոտում ծ. մ. 3000–3300 մ բարձրությունների վրա, ժայռոտ տեղերում, խճաքաքաղ լանջերին: Ծաղկում է հունիս ամսին, պտղաբերում՝ հուլիսին:

Սահմանափակող գործոններ: Տարածման և բնակության շրջանների սահմանափակություն, կլիմայի զրուրդ փոփոխություն:

Պահպանության միջոցառումներ: Պահպանության միջոցառումներ չեն իրականացվում: Անհրաժեշտ է իրականացնել հետազոտական աշխատանքներ պոպուլյացիայի ծավալը և կառուցվածքը ճշտելու և նոր աճելավայրեր հայտնաբերելու համար, պոպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Critically endangered species. It was collected only in Aragats massif. The extent of occurrence and the area of occupancy are less than 10 km². The species is on the verge of extinction caused by climate change.

It was not included in the first edition of the Red Data Book of Armenia.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Laxly caespitose perennial plant 10–15 cm. Leaves obovate, 10–35 x 3–12 mm, grandidentate, narrowed into petiole. Scapes leafless, 2–2,5 cm. Flowers yellow. Silicle 6–13 mm long, glabrous.

Distribution. In Armenia it occurs in Aragats floristic region. АОО is 4 km², the number of locations is 1. It is distributed in the Greater Caucasus, West, Central, East, South–East Transcaucasia, and North–East Anatolia.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in alpine belt, at the altitudes of 3000–3300 meters above sea level, on screes and stony places. Flowering in June, fruiting in July.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, global climate change.

Conservation actions. No conservation actions. Necessary: survey on population numbers and range, search of new habitats, monitoring of the state of the population.

117. *Erucastrum takhtajanii* V. I. Dorof. — Երուկասարում Թախթաջյանի — Эрукаструм Тахтаджяна

EN B 1 ab(i,ii,iii) + 2 ab(i,ii,iii)

© ՀՀ ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիում
 © Herbarium of the Institute of Botany of NAS of Armenia

Կարեգործիչ: Վտանգված տեսակ է: Հայաստանի էնդեմիկ է: Տարածման շրջանի մակերեսը 5000 քառ. կմ–ից պակաս է, բնակության շրջանի մակերեսը 500 քառ. կմ–ից պակաս: Տեսակին սպառնում է տարածման և բնակության շրջանների նվազում՝ կապված անբուսապահպան գործոնների, հատկապես ակտիվ անտեսական գործունեության հետ:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված չէր:

CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում բացակայում է:

Նկարագրություն: Բազմամյա բույս է: Ցողունը՝ 30–40 սմ բարձրության: Ցողունի հիմքը, տերևները, ծաղկակոթերը և բաժակաթերթերը՝ խիտ ծածկված լավ նկատելի ցցված խազանաձև մազիկներով: Մաղիկները՝ դեղին: Պատիճակները՝ 15–45 մմ երկարության:

Տարածում: Հանդիպում է Երևանի (Գոթ, Գառնի, Ջովաշեն, Ողջաբերդ, Իլկասար, Երասխի լեռնաշղթա, «Էրեբունի» պետական արգելոց) և Դարեղեզիսի (Խաչիկ) ֆլորիստիկական շրջաններում: EOO՝ 900 քառ. կմ, AOO՝ 36 քառ. կմ, լոկալիտաները՝ 4:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է ստորին և միջին լեռնային գոտիներում ծ. մ. 700–1900 մ բարձրությունների վրա, չոր լանջերին, տափաստաններում և կիսատափաստաններում: Մաղկում է մայիս–հունիս ամիսներին, պտղաբերում՝ հուլիսին:

Մահմանափակող գործոններ: Աճելավայրերի կորուստ կամ դեգրադացիա՝ կապված անտեսական ակտիվ գործունեության հետ:

Պահպանության միջոցառումներ: Աճելավայրերի մի մասը պահպանվում է «Էրեբունի» և «Խոսրովի անտառ» պետական արգելոցների տարածքում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պոպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Endangered species. Endemic of Armenia. The extent of occurrence is less than 5000 km², the area of occupancy is less than 500 km². The species is on the verge of extinction caused by anthropogenic factor, especially economical activity.

It was not included in the first edition of the Red Data Book of Armenia.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Perennial herb 30–40 cm. Stem base, leave blades, petioles and calyx densely covered with setiform strict hairs. Flowers yellow. Silicle 15–45 mm long.

Distribution. Grows in Yerevan (Goht, Garni, Zovashen, Voghchaberd villages, Yerakh mountain range, “Erebuni” State Reserve) and Darelegis (Khachik) floristic regions. EOO is 900 km², AOO is 36 km², the number of locations is 4.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in lower and middle mountain belts, at the altitudes of 700–1900 meters above sea level, on dry slopes, in steppes and semi-deserts. Flowering from May to June, fruiting in July.

Limiting factors. Loss/degradation of habitats caused by economical activity.

Conservation actions. Part of the population is situated in “Erebuni” and “Khosrov Forest” State Reserves. Necessary: monitoring of the population state.

Սկզբնաղբյուրներ/References

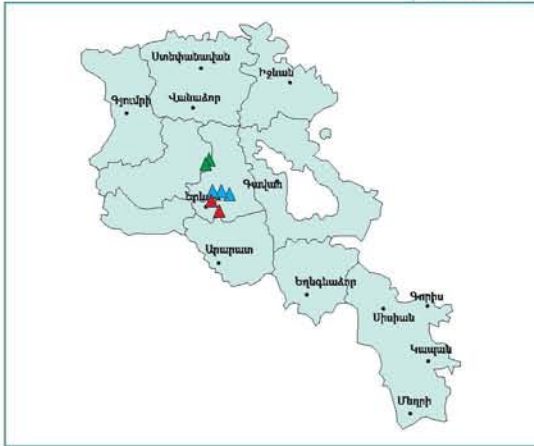
Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA
 Дорофеев В. И. 2000. Род *Erucastrum* (Brassicaceae) во флоре Кавказа. Бот. Журн. (Санкт–Петербург), 85, 7: 183–185.

Կազմող՝ Ն. Խանձյան
 Compiler N. Khandjyan

118. *Erysimum eginense* Bornm. — Չագախոփ Էգինյան — Желтушник эгинский
(= *E. fedorovii* Kassumov)

EN B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)

© ՀՀ ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիում
© Herbarium of the Institute of Botany of NAS of Armenia

Կարեգորիա: Վտանգված տեսակ է: Տարածման և բնակության շրջանների մակերեսը 500 քառ. կմ-ից պակաս է: Տեսակին սպառնում է անհետացում՝ կապված անբնորոշ գործոնների հետ:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված չէր:

CTES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում բացակայում է:

Նկարագրություն: Երկամյա խոտաբույս է: Ցողունը՝ 30–60 սմ բարձրությամբ: Տերևները՝ նեղ-գծային, ամբողջական, ծածկված 2–3-բաժան մազիկներով: Պսակաթերթերը՝ դեղին, 7–8 մմ երկարության: Պտուղները՝ պատիճներ, ծաղկաբույլի առանցքից մի փոքր հեռացած, հավասարաչափ քառանիստ, ծածկված 3–5-բաժան մազիկներով:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է Ապարանի (Արաի լեռ), Գեղամի (Չար և Քյանքյան գյուղերի շրջակայք) և Երևանի (Էլար, Արզնի, Քանաքեռ, Զրաբեր, Ողջաբերդ գյուղերի շրջակայքում) ֆլորիստիկական շրջաններում: EOO՝ 240 քառ. կմ, AOO՝ 24 քառ. կմ, լոկալիտները՝ 3: Ընդհանուր արեալը, բացի Հայաստանից, ընդգրկում է Նախիջևանը և Անատոլիան:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է միջին լեռնային գոտում ծ. մ. 1000–1600 մ բարձրությունների վրա, չոր քարքարոտ լանջերին, տափաստաններում: Ծաղկում է մայիս–հունիս ամիսներին, պտղապատում՝ հունիսին–հուլիսին:

Սահմանափակող գործոններ: Աճելավայրերի կորուստ կամ դեգրադացիա՝ կապված բնակավայրերի սահմանների ընդարձակման և գյուղատնտեսական գործունեության ակտիվացման հետ:

Պահպանության միջոցառումներ: Պահպանության միջոցառումներ չեն իրականացվում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պոպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Endangered species. The extent of occurrence is less than 5000 km², the area of occupancy is less than 500 km². The species is on the verge of extinction caused by anthropogenic factor.

It was not included in the first edition of the Red Data Book of Armenia.

It is not included in the Annexes of CTES and that of the Bern Convention.

Description. Biennial plant 30–40 cm. Leaves narrowly linear, smooth-edged, covered with 2–3-partite hairs. Flowers yellow, 7–8 mm long. Siliqua patent from the inflorescence axis, regularly tetragonous, covered with 3–5-partite hairs.

Distribution. In Armenia it occurs in Aparan (Arayi Mountain), Gegham (surroundings of Zar and Qyanqyan villages) and Yerevan (Elar, Arzni, Kanaker, Djraher) floristic regions. EOO is km², AOO is 24 km², the number of locations is 3. The general area of distribution includes Nakhichevan and Anatolia.

Ecological, biological and phytocenological peculiarities. Grows in middle mountain belt, at the altitudes of 1000–1900 meters above sea level, on dry stony slopes, in steppes. Flowering from May to June, fruiting from June to July.

Limiting factors. Loss/degradation of habitats caused by the expansion of settlements and intensity of agricultural activities.

Conservation actions. No conservation actions. Necessary: monitoring of the population state.

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր

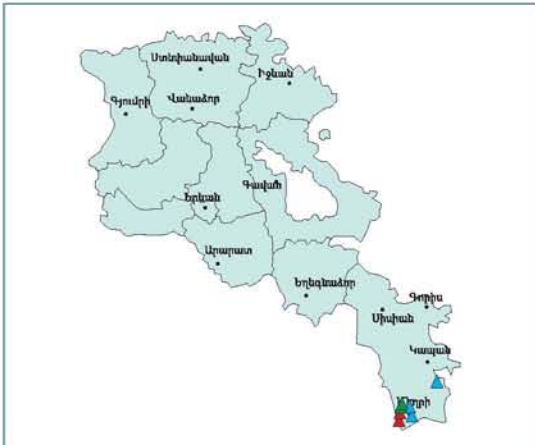
Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA
Аветисян В. Е. Род *Erysimum*. Флора Армении, 5: 108–123. Ереван.

Կազմող՝ Ն. Խանճյան

Compiler N. Khandjyan

119. *Erysimum lilacinum* E. Steinb. — Չագախոտ կարմրակապույր — Желтушник лиловый

EN B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)

© Համիկ Տեր-Ոսկանյան
© Hasmik Ter-Voskanyan

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի
հերբարիումի նյութեր
Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA
Аветисян В. Е. Род *Erysimum*. Флора Армении, 5:
108–123. Ереван.
Կազմող՝ Ն. Խանճյան
Compiler N. Khandjyan

Կարեգործիչ: Վասնզված տեսակ է: Հարավային Անդրկովկասի էնդեմիկ է: Տարածման և բնակության շրջանների մակերեսը 500 քառ. կմ-ից պակաս է:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված չէր:

CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում բացակայում է:

Նկարագրություն: Երկամյա խառաբույս՝ մինչև 50 սմ բարձրությամբ: Ցողունը՝ միայնակ կամ կեսից վեր ճյուղավորված: Ստորին տերևները՝ հավասարաձև-երկարավուն, երկար կորուններով, ցողունայինները՝ նստադիր, երկարավուն, զոգավոր-ատամնավոր: Տերևները, ինչպես նաև պատիճները՝ ծածկված 3–5-բաժան մազիկներով: Ծաղիկները՝ մանուշակագույն՝ խմբված բավականին խիտ ծաղկաբույլերում: Պտուղը՝ պատիճ, ցողունի առանցքից մի քիչ հեռացած, խիտ ծածկված բազմաբաժան մազիկներով:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է Չանգեզուրի («Շիկահող» պետական արգելոց) և Մեղրու (Այգեձոր, Լիճք, Գյումարան, Ագարակ գյուղերի շրջակայք, Վանքավար գետի կիրճ) ֆլորիստիկական շրջաններում: EOO 100 քառ. կմ է, AOO՝ 20 քառ. կմ, բնակատեղիներ՝ 3: Տեսակը բացի Հայաստանից, աճում է նաև Նախիջևանում:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոգենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է միջին լեռնային գոտում ծ. մ. 1300–1600 մ բարձրությունների վրա, անտառի եզրերին, նոսրացած կաղնուտներում, քվառների մեջ: Ծաղկում է մայիս–հունիս սահմաններին, պտղակարում՝ հունիս–հուլիսին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, աճելավայրերի կորուստ կամ ղեգրապոցիա՝ կապված անտառտեսակազրկման գործունեության և գյուղատնտեսական հանրակների ընդարձակման հետ:

Պահպանության միջոցառումներ: Մեկ աճելավայր պահպանվում է «Շիկահող» պետական արգելոցի տարածքում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պոպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Endangered species. Endemic of South Transcaucasia. The extent of occurrence is less than 5000 km², the area of occupancy is less than 500 km².

It was not included in the first edition of the Red Data Book of Armenia.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Biennial plant up to 50 cm. Stems solitary, branched in upper half. Lower leaves obovate-oblong, on long petioles; middle cauline ones sessile, oblong, emarginate-dentate, covered with 3–5-partite hairs. Flowers violet, in rather dense inflorescence. Silique patent from the inflorescence axis, densely covered with multipartite hairs.

Distribution. In Armenia it grows in Zangezur (“Shikahogh” State Reserve) and Meghri (surroundings of Aygedzor, Lichk, Gyumarants, Agarak, villages Vahravar river gorge) floristic regions. EOO is 100 km², AOO is 20 km², the number of locations is 3. Besides Armenia the species grows in Nakhichevan.

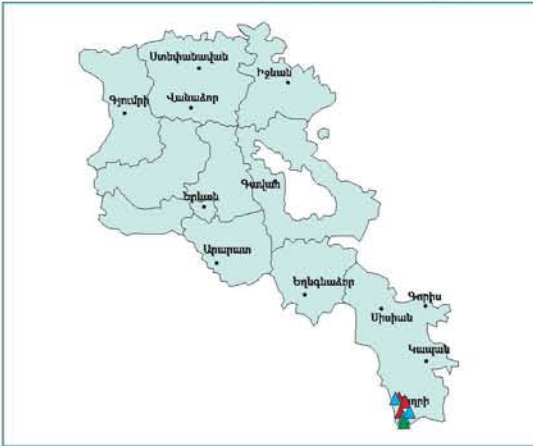
Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in middle mountain belt, at the altitudes of 1300–1600 meters above sea level, at forest edges, in open oak forests, among shrubs. Flowering from May to June, fruiting from June–July.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats as a result of forestry activities and expansion of arable lands.

Conservation actions. One sub-population is situated in “Shikahogh” State Reserve. Necessary: monitoring of the population state.

120. *Erysimum macrostygma* Boiss. — Չագախոք խոշորասլաի — Желтушник крупнорыльцевый
(= *Erysimum wagifii* Kassumov)

EN B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)

© ՀՀ ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիում
© Herbarium of the Institute of Botany of NAS of Armenia

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA
Аветисян В. Е. Род *Erysimum*. Флора Армении, 5: 108–123. Ереван.

Կազմող՝ Ն. Խանջյան
Compiler N. Khandjyan

Կարեգործիչ: Վասնզված տեսակ է: Հայանի է միայն հարավային Հայաստանում: Տարածման և բնակության շրջանների մակերեսը 500 քառ. կմ–ից պակաս է: Տեսակին սպառնում է անհետացում՝ կապված անտեսական գործունեության հետ:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված չէր:

Բացակայում է CITES–ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում:

Նկարագրություն: Բազմամյա բարձիկանման ճմեր առաջացնող խոտաբույս է: Յոդունները՝ բարակ գեղատարած–փոված կամ վեր բարձրացող, ծաղկման ժամանակ 5–15 սմ բարձրության, պտուղների ժամանակ մինչև 35 սմ բարձրության: Տերևները՝ նեղ հակաձառարած, համարյա գծային, ամբողջաեզր կամ մանր–ատամնավոր, զագաքի մոտ սրացած, հաճախ հեռ թերված: Ծաղիկները՝ քառաթևյալ, դեղին պսակաթերթերով: Ծաղկակոթերը՝ պտղի ժամանակ 4–5 մմ երկարության: Պսակի՝ պսակի՝ 2–3,5 մմ երկարության, 3–4 մմ լայնության:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է Մեղրու (լեռնագագար՝ Գողթան, Բուղաքար, Կարճևան) ֆորիստիկական շրջանում: EOO՝ 80 քառ. կմ, AOO՝ 16 քառ. կմ, ակալիտեաները՝ 2: Ընդհանուր արեալն ընդգրկում է Նախիջևանը, Հյուսիսարևելյան Անատոլիան, Հյուսիսային Իրանը:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է միջին և բարձր լեռնային գոտիներում ծ. մ. 1250–2000 մ բարձրությունների վրա, չոր լանջերին, ժայռոտ տեղերում, ժայռածեղերին: Ծաղկում է մայիս–հունիս սմիսներին, պտղակարում՝ հուլիսին:

Սահմանափակող գործոններ: Սահմանափակ տարածման և բնակության շրջաններ, աճելավայրերի կորուստ կամ դեգրադացիա՝ կապված անտեսական գործունեության հետ:

Պահպանության միջոցառումներ: Պաշտպանության մի մասը պահպանվում է «Արեիկ» ազգային պարկի սահմաններում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պաշտպանության վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Endangered species. It occurs only in South Armenia. The extent of occurrence is less than 5000 km², the area of occupancy is less than 500 km². The species is on the verge of extinction caused by economical activities.

It was not included in the first edition of the Red Data Book of Armenia.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Cushion-shaped caespitose perennial plant up to 20 cm. Stems thin, prostrate, during fructification up to 35 cm. Leaves narrow, oblanceolate to almost linear, integerrime or denticulate, acuminate at apex, often reflexed. Flowers yellow. Fructifer pedicels 4–5 mm long. Siliqua 2–3,5 cm long, 3–4 mm broad.

Distribution. In Armenia it grows in Meghri floristic region (Goghtan Mountain, Bughaqar, Karchevan). EOO is 80 km², AOO is 16 km², the number of locations is 2. The general area of distribution includes Nakhichevan, North-East Anatolia, North Iran.

Ecological, biological and phytocenological peculiarities. Grows in middle and upper mountain belts, at the altitudes of 1250–2000 meters above sea level, on dry slopes, forest edges, between the gaps of the rocks. Flowering from May to June, fruiting in July.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats as a result of economical activity.

Conservation actions. Part of the population is situated in “Arevik” National park. Necessary: monitoring of the population state.

EN B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)

© ՀՀ ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիում
© Herbarium of the Institute of Botany of NAS of Armenia

Կարեգործիչ: Վտանգված տեսակ է: Կովկասի և Գեղամիկ է: Տարածման և բնակության շրջանների մակերեսը 500 քառ. կմ-ից պակաս է: Տեսակին սպառնում է տարածման և բնակության շրջանների նվազում՝ կապված հատկապես կլիմայի գլոբալ փոփոխության հետ: Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված չէր:

CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում ընդգրկված չէ:

Նկարագրություն: Բազմամյա գետնատարած բույս՝ 3–15 սմ բարձրությամբ: Տերևները՝ հակադիր, կոշտավուն, հակածված և կամ կլորավուն, ամբողջական, նստադիր, 6–20 մմ երկարությամբ: Ծաղիկները՝ խմբված գագաթնային, կարճացած, հովանոցանման ողկույզներում: Բաժակաթերթերը՝ կարճրավուն: Պսակաթերթերը՝ վարդագույն, 8–10 մմ երկարությամբ: Պատիճակները՝ մոտ 8 մմ երկարությամբ, 3–4 մմ լայնությամբ, ձվաձև-երկարավուն, թեթևակի գոգավոր: Մռնակը՝ պտղի ժամանակ մոտ 1 մմ երկարությամբ:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է Ապարանի (լեռնազագար Քյորողի) և Գեղամի (Սպիտակ սար, Ակնասար, Երատմեր, Ակնա լիճ) ֆլորիստիկական շրջաններում: EOO՝ 200 քառ. կմ, AOO՝ 20 քառ. կմ, լոկալիտները՝ 2: Ընդհանուր արեալը ընդգրկում է Մեծ և Փոքր Կովկասյան լեռնաշղթաները:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է ալպյան գոտում ծ. մ. 2950–3400 մ բարձրությունների վրա, բարձր լեռների գագաթնամերձ քարաքափվածքներին, քարքարոտ լանջերին: Ծաղկում է հուլիս ամսին, պտղաբերում՝ օգոստոսին:

Մասնաանվանող գործոններ: Աճելավայրերի կորուստ կամ դեգրադացիա՝ կապված հատկապես կլիմայի գլոբալ փոփոխության հետ:

Պահպանության միջոցառումներ: Մեկ պոպուլյացիան գտնվում է «Ռեկիտային կրկես Քյորողի լեռան մոտ» բնության հուշարձանի տարածքում: Անհրաժեշտ է իրականացնել պոպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Endangered species. Endemic of the Caucasus. The extent of occurrence and the area of occupancy are less than 500 km². The species faces decline of the extent of occurrence and the area of occupancy caused by global climate change.

It was not included in the first edition of the Red Data Book of Armenia.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Perennial prostrate herb 3–15 cm. Leaves opposite, rigidiusculous, obovate to rotundate, integerrime, sessile, 6–20 cm long. Flowers in shortened terminal umbel-shaped inflorescence. Sepals reddish. Petals pink, 8–10 mm long. Silicle 8 x 3–4 mm, elongate-ovate, slightly sinuate. Style at fruit about 1 mm long.

Distribution. In Armenia it occurs in Aparan (Qyoroghly mountain peak) and Gegham (Spitak Sar, Aknasar, Eratmber, Lake Akna) floristic regions. EOO is 80 km², AOO is 16 km², the number of locations is 2. The general area of distribution includes the Caucasus mountains.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in alpine belt, at the altitudes of 2950–3400 meters above sea level, on screes and stony slopes. Flowering in July, fruiting in August.

Limiting factors. Loss/degradation of habitats as a result of global climate change.

Conservation actions. One of the populations is found in “Relic Circus at Qyoroghly mountain” nature monument. Necessary: monitoring of the population state.

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր

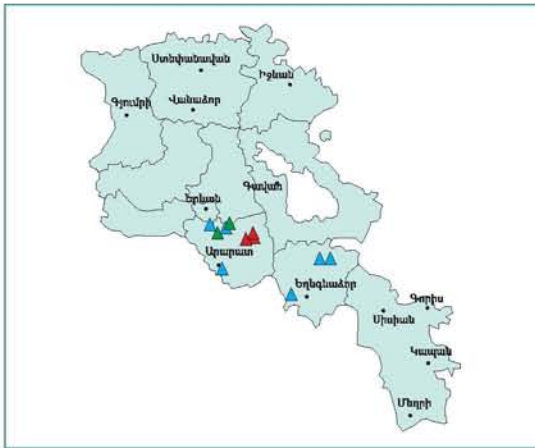
Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA
Аветисян В. Е. Род *Eunomia*. Флора Армении, 5: 2453. Ереван.

Կազմող՝ Ն. Խանձյան

Compiler N. Khandjyan

122. *Hesperis persica* Boiss. — Երեբորնիկ պարսկական — Вечерница персидская

EN B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)

© Կամիլլա Թամանյան
© Kamilla Tamanyan

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի
Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA
Аветисян В. Е. Род *Hesperis*. Флора Армении, 5:
123–132. Ереван.
Հավանող՝ Ն. Խանջյան
Compiler N. Khandjyan

Կարեգործիչ: Վտանգված տեսակ է: Տարածման շրջանների մակերեսը 5000 քառ. կմ–ից պակաս է, բնակության շրջանի մակերեսը՝ 500 քառ. կմ–ից պակաս:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված չէր:

CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում ընդգրկված չէ:

Նկարագրություն: Բազմամյա բույս՝ 50–60 սմ բարձրության, խիտ ծածկված երկար պարզ, վերին մասում՝ մառ գեղձավոր մազիկներով: Տերևները՝ արմատամերձ: Մաղիկները՝ միմյանցից հեռացած: Պաակաթերթերը՝ երկարավուն–բրդավոր եռանկյուն, մուգ մուրեգույն, չորացած՝ դեղնավուն–գորշ: Մաղիկները՝ մերթն թեքված, պատիճները՝ կախված, դժվարությամբ բացվող:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է Երևանի (Վեդի, Արարատ, Զովաշեն, Երանոսի և Երախի լեռնաշղթաներ) և Դարեղեգի (Արենի, Արփա, Մարտիրոս, Հերմոն) ֆլորիստիկական շրջաններում: ԵՕՕ՝ 1640 քառ. կմ, ԱՕՕ՝ 32 քառ. կմ, լոկալիտները՝ 5: Ընդհանուր արեալը ընդգրկում է Նախիջևանը, Թուրքիա, Հյուսիսարևելյան Անատոլիան, Հյուսիսային Իրաքը, Իրանը և Թուրքմենստանը:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոտոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է ստորին և միջին լեռնային գոտիներում ծ. մ. 700–1600 մ բարձրությունների վրա, քարքարոտ լանջերին, քարաքովածքներին, ավազա հողերում, ֆրիգանոիդներում և տափաստաններում: Մաղկում է մայիսին, պտղաբերում՝ հունիսին:

Սահմանափակող գործոններ: Տարածման և բնակության սահմանափակ շրջաններ, աճելավայրերի կորուստ կամ դեգրադացիա՝ կապված գյուղատնտեսական տարածքների լայնացման հետ:

Պահպանության միջոցառումներ: Պահպանության միջոցառումներ չեն իրականացվում: Անհրաժեշտ է Երախի լեռնաշղթայի և Զովաշենի պապուլյացիաների տարածքում ստեղծել մոտ ԲՀՊՏ, իրականացնել պապուլյացիաների վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Endangered species. The extent of occurrence is less than 5000 km², the area of occupancy is less than 500 km².

It was not included in the first edition of the Red Data Book of Armenia.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Perennial herb 50–60 cm, densely covered with long simple hairs, in upper part with admixture of glandulose hairs. Leaves basal. Pedicels recurved. Flowers remote. Petals at early stages dark crimson, later yellowish–grayish–brown, with oblong–spathulate limb. Siliqua drooping, hardly dehiscent.

Distribution. In Armenia it grows in Yerevan (Vedi, Ararat, Zovashen, Yeranos and Yerakh mountain ranges) and Darelegis (Areni, Arpa, Martiros, Hermon) floristic regions. EOO is 1640 km², AOO is 32 km², the number of locations is 5. The general area of distribution includes Nakhichevan, Talish, North–East Anatolia, North Iraq, Iran and Turkmenia.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in lower and middle mountain belts, at the altitudes of 700–1600 meters above sea level, on stony slopes, screes, on sandy soil, among phryganoid and steppe vegetation. Flowering in May, fruiting in June.

Limiting factors. Restricted extent of occurrence and area of occupancy, loss/degradation of habitats as a result of the expansion of arable lands.

Conservation actions. No conservation actions. Necessary: establishment of new specially protected areas in the territory of Yerakh mountain range and in the vicinity of Zovashen village, monitoring of the population state.

123. *Isatis karjaginii* Schischk. — Լճոսն Կարյագինի — Вайда Карягина
$$CRB\ 1\ ab(iii) + 2\ ab(iii)$$

© ՀՀ ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիում
© Herbarium of the Institute of Botany of NAS of Armenia

Սկզբնաղբյուրներ\References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի
 հեղբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA.
Аветисян В. Е. Род *Isatis*. Флора Армении, 5: 88-100.
Ереван.

Կազմող՝ Ն. Խանջյան
Compiler N. Khandjyan

Կարեգորիս: Արխիեպիսկոպոս Կիճակոյմ գտնվող տեսակ է: Հա-
րավային Անդրկովկասի Էնդեմիկ է: Հայաստանում հայտնի է ընդա-
մենը երկու պոպուլյացիաներից: Տարածման է բնակչության շրջան-
ների մակերեսը՝ 10 քառ. կմ-ից պակաս է: Արեալը խիտ մասնատ-
ված է: Տեսակին սպառնում է անհետացում՝ կապված անտառական
զործունեության և ռեկրեացիայի հետ:

Հայաստանի Կարմիր զորքի ստաֆին հրատարակության մեջ
ընդգրկված չէր:

CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում բացակայում է:

Նկարագրություն: Բազմամյա խառնարույս է: Յոդունը՝ մինչև 40 սմ բարձրությամբ: Տերևները՝ երկարավուն, ծածկված հազվադեպ մազիկներով: ցողունային տերևները՝ եզրերից և զլխավոր ջղի ուղղությամբ ավելի խիտ ծածկված առնելով մազիկներով: Մտալիկները՝ դեղին խմբված վաղըր ի շատե խիտ ծաղկաբույլերում: Պտուղը՝ պսակիձակ (լայնությունը գերազանցում է երկարությանը), 25–28 մմ երկարությամբ, 29–35 մմ լայնությամբ, մերկ, լայնակի–օվալ, սիլբավոր բեմով:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է Երևանի (Ուրծի լեռնաշղթա) և Ջանգեզուրի (Շարփի ջրվեժ) ֆլորիստիկական շրջաններում: AOO` 8 բառ. կմ, լոկալիտետները` 2, միմյանցից հեռացած են 107 կմ: Տեսակը, քաղի Հայաստանից, աճում է մահ Նախիջևանում:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիզիոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է միջին լեռնային գոտում ծ. մ. 1300–1500 մ բարձրությունների վրա, ժայռոտ լանջերին: Մայկում է մայիսին, պտղակալում՝ հունիսին:

Սահմանափակող գործոններ: Աճերավայրերի սահմանափակությամբ, միջավայրի կորուստ կամ դեգրադացիա՝ կապված հատկապես ռեկրեացիայի հետ:

Պատկանություն միջոցառումներ: Պատկանություն միջոցառումներ չեն իրականացվում: Անհրաժեշտ է իրականացնել հետազոտական աշխատանքներ պրպուլյացիայի ծավալը և կառուցվածքը ճշտելու և նոր աճելային խոյաների հայտնաբերելու համար, պրպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգը:

Category. Critically endangered species. Endemic of South Transcaucasia. In Armenia it occurs in two floristic regions. The extent of occurrence and the area of occupancy are less than 10 km². The area of distribution is severely fragmented. The species is on the verge of extinction caused by economic activity and recreation.

It was not included in the first edition of the Red Data Book of Armenia.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Perennial herb up to 40 cm. Leaves elongate, sparsely pilose; cauline ones at margins and at midrib more densely covered with appressed hairs. Flowers yellow, in dense inflorescence. Siliqua 25–28 mm long, 29–35 mm broad, glabrous, broadly elliptic with undulate margins.

Distribution. In Armenia it grows in Yerevan (Urts mountain range) and Zangezur (Shaki waterfall) floristic regions. AOO is 8 km², the number of locations is 2, the distance between which is 107 km. Besides Armenia the species grows in Nakhichevan.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in middle mountain belt, at the altitudes of 1300–1500 meters above sea level, on stony slopes. Flowering in May, fruiting in June.

Limiting factors. Restricted habitats, loss/degradation of habitats caused by recreation.

Conservation actions. No conservation actions. Necessary: survey on population numbers and range, search of new habitats, monitoring of the state of the population.

124. *Isatis sevanensis* N. Busch — Լճուն Սևանի — Байда севанская

CRB 1 ab(i,ii) + 2 ab(i,ii)

© ՀՀ ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիում
 © Herbarium of the Institute of Botany of NAS of Armenia

Կարեգործիչ: Կրիտիկական վիճակում գտնվող տեսակ է: Հայաստանի էնդեմիկ է: Հայտնի է միայն Սևանի հյուսիսարևելյան ափին: Տարածման և բնակության շրջանների մակերեսը 10 քառ. կմ-ից պակաս է: Տեսակին սպառնում է անհետացում՝ կապված տնտեսական գործունեության և ռեկրեացիայի հետ:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ բնոգրված էր 2՝ հազվագյուտ տեսակներ կարգավիճակով:

CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում բացակայում է:

Նկարագրություն: Բազմամյա քիսկաարյուտ խոտաբույս է: Յուղուն՝ 30–50 սմ բարձրության: Տերևները՝ հաստ, կաշեման, արմատամերձները՝ երկարավուն-հակաձվածե, ցողունայինները՝ բութ սկանջուններով: Շաղկերը՝ դեղին՝ խմբված երկարավուն ծաղկաբույլերում: Պտուղը՝ պատիճակ (լայնությունը գերազանցում է երկարությանը), 20–22 մմ երկարության, 7–8,5 մմ լայնության, լայն-էլիպսոսձև, հիմքի և գագաթի մոտ լայն-կլորացած, խիտ կարճաթավ, հաստնամալիս մուգ գույնի:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է Սևանի (Դարանակ, Արտանիշ) ֆլորիստիկական շրջանում: EOO՝ 40 քառ. կմ, AOO՝ 8 քառ. կմ, լոկալիտետը՝ 1:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է վերին լեռնային գոտում ծ. մ. 2000–2200 մ բարձրությունների վրա, ժայռոտ տեղերում, չոր լանջերին: Շաղկում է մայիսին, պտղակարում՝ հունիս-հուլիսին:

Սահմանափակող գործոններ: Աճելավայրերի սահմանափակություն, միջավայրի կորուստ կամ ղեկավարացիա՝ կապված հատկապես ռեկրեացիայի հետ:

Պահպանության միջոցառումներ: Տեսակի աճելավայրերը պահպանվում են «Սևան» ազգային պարկի տարածքում: Անհրաժեշտ է կազմակերպել հետազոտական աշխատանքներ նոր աճելավայրեր հայտնաբերելու համար, իրականացնել պապուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Critically endangered species. Endemic of Armenia. It is found on the north-east shore of Sevan Lake. The extent of occurrence and the area of occupancy are less than 10 square kilometers. The species is on the verge of extinction caused by economic activity and recreation.

It was included in the first edition of the Red Data Book of Armenia under Category 2: Rare species.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Perennial glaucous herb 30–50 cm. Leaves thick, coriaceous; basal ones elongate; cauline ones obtuse, auriculate. Flowers yellow, in elongate inflorescence. Siliqua 20–22 x 7–8,5 mm, elliptic, broadly rounded at base and apex, after ripening dark.

Distribution. In Armenia it occurs in Sevan (Daranak, Artanish) floristic region. EOO is 40 km², AOO is 8 km², the number of locations is 1.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in upper mountain belt, at the altitudes of 2000–2200 meters above sea level, on dry, stony slopes. Flowering in May, fruiting from June to July.

Limiting factors. Restricted habitats, loss/degradation of habitats caused by recreation.

Conservation actions. The habitats of the species are situated in “Sevan” National Park. Necessary: search of new habitats, monitoring of the population state.

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA.
 Аветисян В. Е. Род *Isatis*. Флора Армении, 5: 88–100. Ереван.

Красная книга Армянской ССР. 1989: 80–81. Ереван.

Կազմող՝ Ն. Խանճյան

Compiler N. Khandjyan

125. *Isatis takhtajanii* V. E. Avet. — Լճոն Թախթաջյանի — Вайда Тахтаджяна

$$ENB \ 1 \ ab(iii) + 2 \ ab(iii)$$

© ՀՀ ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիում
© Herbarium of the Institute of Botany of NAS of Armenia

Սկզբնաղբյուրներ\References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի
հեղրարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA.
Аветисян В. Е. Род *Isatis*. Флора Армении, 5: 88–100.
Ереван.

Կոմպիլեր՝ Ն. Խանձյան
Compiler N. Khandjyan

Կարեկցորիս: Վառանգված տեսակ է: Տարածման շրջանի մակերեսը 5000 քառ. կմ-ից պակաս է, բնակության շրջանի մակերեսը 500 քառ. կմ-ից պակաս:

Հայաստանի Կարմիր զրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված էր 2՝ հազվագյուտ տեսակ կարգավիճակով:

CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում բացակայում է:

Նկարագրություն: Բազմամյա խտաբույս՝ մերկ կամ խիտ բալատ: Յուրմը՝ 25–50 սմ բարձրությամբ: Տերևները՝ բարակ, սրմատամբները՝ երկարավուն–էլիպսաձև, զսպարթի մոտ սրացած, ցողունային տերևները՝ բութ սկանջուկներով: Մտղիկները՝ դեղին խմբված երկարավուն ծաղկաբույլերում: Պտուղը՝ պստիճակ, 11–15 սմ երկարությամբ, 3–4 մմ լայնությամբ, նեղ–էլիպսաձև, դեպի վերև դեպի հիմքը կարճ նեղացող:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է Արագածի (լեռնագագար՝ Արագած, Գեղարքայի կիրճ) և Զանգեզուրի (լեռնագագարներ Մեծ Իշխանասար, Կոպրուջուղ, Գազանասար, Յալլուդարա և Գոզ լիճ) ֆորիտալիկական շրջաններում: EOO՝ 4890 քառ. կմ, AOO՝ 20 քառ. կմ, լոկալիտներն են՝ 3: Ընդհանուր արեալը ընդգրկում է Դարբասարի և Հյուսիսարևելյան Ամուռայիան:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիզիոգենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է ենթալպյան և ալպյան գոտիներում ծ. մ. 2200–3300 մ բարձրությունների վրա, ժայռոտ լանջերին, քարափայտակներին: Շաղկուն է հունիս–հուլիս ամիսներին, պտուղակարմ` հուլիսին–օգոստոսին:

Մահմանափակող գործոններ: Հիմնականում միջավայրի կո-
րուստ կամ դեգրադացիա՝ կապված հատկապես կլիմայի փոփո-
խության հետ:

Պատկանություն միջոցառումներ: Պատկանություն գործառնություններ չեն իրականացվում: Անհրաժեշտ է իրականացնել հետազոտական աշխատանքներ պոպուլյացիայի ծավալը և կառուցվածքը ճշտելու և նոր աճելավայրեր հայտնաբերելու համար, պոպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Endangered species. The extent of occurrence is less than 5000 km², the area of occupancy is less than 500 km².

It was included in the first edition of the Red Data Book of Armenia under Category 2: Rare species.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. High-mountain, glabrous or densely pubescent perennial herb 25–40 cm, with well developed rhizome. Stems numerous. Leaves thin; basal ones elongate-elliptic, acuminate at apex; cauline ones with obtuse auricles. Flowers yellow, in elongate inflorescence. Siliqua 10–15 x 3–4 mm, narrowly elliptic, shortly narrowed at base and apex.

Distribution. In Armenia it grows in Aragats (Aragats Mountain, Geharot gorge) and Zangezur (mountains Mets Ishkhanasar, Kaputdjugh, Gazanasar, Yaglu and Lake Gogi) floristic regions. EOO is 4890 km². AOO is 20 km², the number of locations is 3. The general area of distribution includes Karabakh and North-East Anatolia.

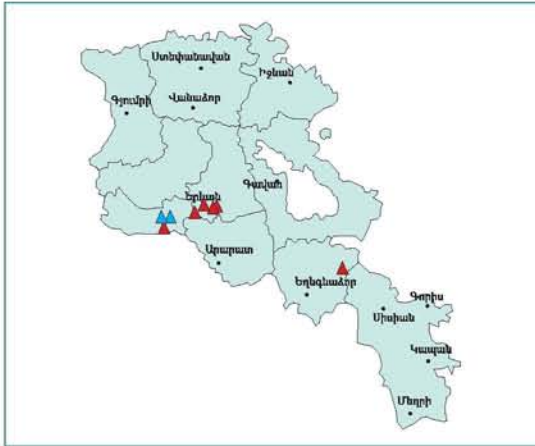
Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in alpine and sub-alpine belts, at the altitudes of 2200–3300 meters above sea level, on screes. Flowering from June to July, fruiting from July to August.

Limiting factors. Generally loss/degradation of habitats especially caused by global climate change.

Conservation actions. No conservation actions. Necessary: survey on population numbers and range, search of new habitats, monitoring of the state of the population.

126. *Lepidium lyratum* L. — Նվարդակ քնարածկ — Клеповник лировидный

EN B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)

© ՀՀ ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիում
 © Herbarium of the Institute of Botany of NAS of Armenia

Կարեգորիա: Վտանգված տեսակ է: Տարածման շրջանի մակերեսը 5000 քառ. կմ–ից պակաս է, բնակության շրջանի մակերեսը՝ 500 քառ. կմ–ից պակաս:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված չէր:

CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում ընդգրկված չէ:

Նկարագրություն: Բազմամյա խոտաբույս է: Յոդունը՝ չոված–ճյուղավոր, 20–60 սմ բարձրության: Տերևները՝ կաշնման; ստորինները՝ քնարածկ–փետրածև, ցողունայինները՝ գծային, վաղ չորացող, որի պատճառով ցողունը թվում է անտերև: Ծաղիկները՝ քառաթև, սպիտակ պսակաբերքերով: Պատիճակները՝ ձվաձև կամ էլիպսոձև, անթև, 1,5–2 մմ երկարության, 1,5 մմ լայնության; առնակը՝ մատույի:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է Երևանի (Ջրվեժ, Նորք, Դավթայի այգիներ, Փարաքար, Խաբունարխ, Այրի լիճ, Լենուղի գյուղերի շրջակայք) և Դարեղեգիսի (Ջերմուկ) ֆորիստիկական շրջաններում: EOO՝ 1500 քառ. կմ, AOO՝ 32 քառ. կմ, լոկալիտները՝ 5: Ընդհանուր արևալն ընդգրկում է Արևելյան Նախակովկասը, Հայաստանը և Նախիջևանը, ինչպես նաև Հյուսիսարևելյան Անատոլիան ու Հյուսիսարևմտյան Իրանը:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոցենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է ստորին և միջին լեռնային գոտիներում ծ. մ. 800–1800 մ բարձրությունների վրա, չոր քարաքառ, խճուղ, ժայռոտ լանջերին: Ծաղկում է մայիսին, պտղաբերում՝ հունիսին–հուլիսին:

Սահմանափակող գործոններ: Հիմնականում միջավայրի կոքոսա կամ դեգրադացիա՝ կապված, հատկապես, բնակավայրերի տարածքների ընդարձակման, գյուղատնտեսության զարգացման և ճանապարհաշինության հետ:

Պահպանության միջոցառումներ: Պահպանության գործառնություններ չեն իրականացվում: Անհրաժեշտ է իրականացնել հետազոտական աշխատանքներ պոպուլյացիայի ծավալը և կառուցվածքը ճշտելու և նոր աճեցվածքներ հայտնաբերելու համար, պոպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Endangered species. The extent of occurrence is less than 5000 km², the area of occupancy is less than 500 km².

It was not included in the first edition of the Red Data Book of Armenia.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Perennial, divaricate branched herb 20–60 cm. Leaves coriaceous; basal ones lyrate-pinnate; cauline ones linear, early dying, thus the stem seems leafless. Flowers white. Silicle ovate or elliptic, 1,5–2 x 1,5 mm, wingless, with very short sessile style.

Distribution. In Armenia it occurs in Yerevan (Djrvzh, Norq, Dalma gardens, villages Parakar, Khatunarkh, Ayghr lich, Lenughi) and Darelegis (Djermuk) floristic regions. EOO is 1500 km², AOO is 32 km², the number of locations is 5. Besides Armenia the general area of distribution includes East Ciscaucasia, Nakhichevan, North–East Anatolia, North–West Iran.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. Grows in lower and middle mountain belts, at the altitudes of 800–1800 meters above sea level, on dry stony slopes, screes, on sandy soil, among phryganoid and steppe vegetation. Flowering in May, fruiting from June to July.

Limiting factors. Generally loss/degradation of habitats especially caused by the expansion of settlements, agricultural development and road construction.

Conservation actions. No conservation actions. Necessary: survey on population numbers and range, search of new habitats, monitoring of the state of the population.

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA.
 Аветисян В. Е. Род *Lepidium*. Флора Армении, 5: 271–281. Ереван.

Կազմող՝ Ն. Խանջյան

Compiler N. Khandjyan

127. *Leptaleum filifolium* (Willd.) DC. — Նրբախոտ թելաբերն — Лепталеум нителистный

EN B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)

© ՀՀ ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիում
© Herbarium of the Institute of Botany of NAS of Armenia

Կարեգործիչ: Վասնզված տեսակ է: Տարածման և բնակության շրջանների մակերեսը 500 քառ. կմ-ից պակաս է:

Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված չէր:

CITES-ի և Բեռնի կոնվենցիաների հավելվածներում ընդգրկված չէ:

Նկարագրություն: Միամյա խոտաբույս է: Յուղուն՝ հիմքից չոված, ճյուղավորված, 3–15 սմ բարձրության: Տերևները՝ գծային, քերամման, ամբողջական կամ փետրածև բաժանված 3–5 մասերի: Մտղկները՝ քառաթիղ: պսակաբերքերը՝ սպիտակ կամ բերական վարդագույն: Պտախները՝ գծային, տափակած, դժվար բացվող, 15–30 մմ երկարության և 2–3 մմ լայնության: Մերմերը՝ բազմաթիվ, երկարավուն, երկշար:

Տարածում: Հայաստանում հանդիպում է Երևանի (Ուրծի և Երասխի լեռներ, Վեդի, Երասխ, Արարատ) ֆլորիստիկական շրջանում: ԵՕՕ՝ 330 քառ. կմ, ԱՕՕ՝ 20 քառ. կմ, լոկալիտետները՝ 5: Ընդհանուր արեալն ընդգրկում է Արևելյան Նախակովկասը և Նախիջևանը, ինչպես նաև Հարավարևմտյան և Միջին Ասիան:

Կենսաբանական, էկոլոգիական և ֆիտոգենոլոգիական առանձնահատկություններ: Աճում է հիմնականում ստորին լեռնային գոտում ծ. մ. 700–1100 մ բարձրությունների վրա, չոր քարքարոտ, խճուղ լանջերին, կիսաանապատային բուսականության կազմում: Մտղկում է ապրիլին, պտղաբերում՝ մայիսին:

Սահմանափակող գործոններ: Հիմնականում միջավայրի կոչությամբ կամ դեգրադացիայի՝ կապված, հատկապես, բնակավայրերի տարածքների ընդարձակման, գյուղատնտեսության զարգացման և ճանապարհաշինության հետ:

Պահպանության միջոցառումներ: Պահպանության գործողություններ չեն իրականացվում: Անհրաժեշտ է իրականացնել հետազոտական աշխատանքներ պոպուլյացիայի ծավալը և կառուցվածքը ճշտելու և նոր աճելավայրեր հայտնաբերելու համար, պոպուլյացիայի վիճակի մոնիթորինգ:

Category. Endangered species. The extent of occurrence and the area of occupancy are less than 500 km².

It was not included in the first edition of the Red Data Book of Armenia.

It is not included in the Annexes of CITES and that of the Bern Convention.

Description. Annual plant 3–15 cm. Stem divaricately branched from the base. Leaves linear, filiform, entire or pinnatisect to 3–5 lobes. Flowers white or pinkish. Silique linear, flat, difficultly dehiscent, 15–30 x 2–3 mm. Seeds numerous, elongate, in 2 rows.

Distribution. In Armenia it grows only in Yerevan (Urts and Yerakh mountains, Vedi, Yeraskh, Ararat) floristic region. EOO is 330 km², AOO is 20 km², the number of locations is 5. Besides Armenia the general area of distribution includes East Ciscaucasia and Nakhichevan, as well as South–West and Central Asia.

Ecological, biological and phytocoenological peculiarities. The species generally grows in lower mountain belt, at the altitudes of 700–1100 meters above sea level, on dry stony slopes, among semi-desert vegetation. Flowering in April, fruiting in May.

Limiting factors. Generally loss/degradation of habitats caused especially by the expansion of settlements, agricultural development and road construction.

Conservation actions. No conservation actions. Necessary: survey on population numbers and range, search of new habitats, monitoring of the state of the population.

Սկզբնաղբյուրներ/References

Հայաստանի ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի հերբարիումի նյութեր

Herbarium materials of the Institute of botany of NAS RA
Аветисян В. Е. Род *Leptaleum*. Флора Армении, 5: 137–139. Ереван.

Կազմող՝ Ն. Խանձյան

Compiler N. Khandjyan